

Jolanta Kokoszka

Koło Naukowe Infologów

Instytut Nauk o Kulturze Uniwersytet Śląski w Katowicach

e-mail: j.a.kokoszka@o2.pl

 <https://orcid.org/0000-0001-7390-5992>

„Czasopisma bibliologiczne i informatologiczne w dobie przemian” LXII Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich przy Zarządzie Okręgu w Katowicach (Katowice, 28 maja 2019 r.)

28 maja 2019 r. w Centrum Informacji Naukowej i Bibliotece Akademickiej w Katowicach odbyło się seminarium pod hasłem „Czasopisma bibliologiczne i informatologiczne w dobie przemian”. Jego organizatorami były: Sekcja Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich przy Zarządzie Okręgu w Katowicach, Sekcja Bibliotek Naukowych przy Zarządzie Głównym Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Warszawie, Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach – Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademska. Sponsorem spotkania była firma JOLJUR, która prowadzi sprzedaż naukowej literatury obcojęzycznej z każdej dziedziny wiedzy oraz współpracuje z prestiżowymi wydawnictwami naukowymi z całego świata.

Celem seminarium była analiza dokonań i diagnoza problemów współczesnych czasopism bibliologicznych i informatologicznych wydawanych na terenie Śląska bądź związanych z nim redakcyjnie. Do Katowic przyjechali więc redaktorzy naczelni, redaktorzy lub inne osoby reprezentujące 11 periodyków.

Podczas obrad pierwszej części seminarium, której moderatorem był Jacek Tomaszczyk, dyrektor Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, referaty wygłosili przedstawiciele następujących periodyków: „Bibliotekarz Opol-ski”, „Rocznik i Biblioteczne”, „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych”, „Książka i Czytelnik. Czasopismo Bibliotekarzy Dolnego Śląska” oraz „PTINT. Praktyka i Teoria Informatyki Naukowej i Technicznej”. W czę-ści drugiej, nad którą pieczę sprawowała Katarzyna Tałuc, także z Insty-tutu Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, omówiono tytuły: „Rocznik Biblioteki Głównej Uniwer-sytetu Opolskiego”, „Biblioterapeuta”, „Biuletyn Informacyjny Polskiego Towarzystwa Biblioterapeutycznego”, „Nowa Biblioteka. Usługi, Tech-nologie Informacyjne i Media”, „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy”, „Dialogi Biblioteczne” oraz „Przegląd Biblioterapeutyczny”.

Referat rozpoczynający seminarium dotyczył „Bibliotekarza Opol-skiego”. Przedstawicielka redakcji, Barbara Giedrojć, przybliżyła hi-storię zmian zachodzących w trakcie funkcjonowania czasopisma. Jest ono kontynuacją kwartalnika „Pomagamy Sobie w Pracy” wydawanego przez Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Opolu od 1956 r. W 2011 r. odbył się jubileusz Biblioteki, podczas którego postanowiono wpro-wadzić zmiany. Periodyk zaczął być publikowany w formie elektronicznej pod obowiązującą dziś nazwą – „Bibliotekarz Opol-ski”. Aktualnym jego wydawcą jest Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Emanuela Smołki w Opolu.

Następnie głos zabrał Maciej Matwijów z Uniwersytetu Wrocław-skiego, który omówił problemy pracy redakcyjnej w „Rocznikach Bi-bliotecznych”. Jest to jedno z pierwszych czasopism bibliologicznych, wydawane od 1957 r. we Wrocławiu. Tematyka obejmuje szeroko pojęte problemy bibliologiczne i bibliotekoznawcze. „Roczniki Biblioteczne” mają charakter historyczny, a nacisk położono na dokumentowanie polskiej kultury książki. Są skierowane do wąskiej grupy odbiorców, głównie bibliologów, bibliotekoznawców i historyków książki. W dobie przemian dotyczących nowej dyscypliny naukowej, do której przypisano zagadnienia bibliologiczne i informatologiczne, redakcja czasopisma po-stanowiła dodać wyjaśnienie tytułu, aby zasygnalizować użytkownikom możliwość podejmowania na jego łamach szerszej tematyki. Aktualnie pismo publikowane jest pod nazwą „Roczniki Biblioteczne. Czasopismo poświęcone kulturze książki i komunikacji piśmiennej”.

Historię półrocznika „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych” przed-stawiła jego redaktor naczelna, Bogumiła Warzachowska z Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Czasopismo wy-

dawane jest przez Federację Bibliotek Kościelnych FIDES od 1995 r. Początkowo wychodziło w Krakowie, a od 2012 r. redakcja związana jest z Biblioteką Teologiczną Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Jest publikowane w wersji tradycyjnej i elektronicznej. Problematyka periodyku skupia się na działalności m.in. bibliotek kościelnych, klasztornych, akademickich, a także ich historycznych i aktualnych problemach.

Rafał Werszel scharakteryzował zmiany profilu specjalistycznego pisma „Książka i Czytelnik. Czasopismo Bibliotekarzy Dolnego Śląska”. Pierwotnie, w latach 1956–1976, ukazywało się pod nazwą „Materiały Metodyczne”. Przez cały okres wydawniczy, w latach 1956–2016, wydawane było przez Dolnośląską Bibliotekę Publiczną im. Tadeusza Mikulskiego we Wrocławiu. Wraz ze zmianą specyfiki Biblioteki ze *stricte* publicznej na naukową zmienił się profil periodyku, najpierw na naukowy, później na popularnonaukowy. Czasopismo wielokrotnie zmieniało też nazwę, kilka razy zawieszano jego edycję, a od 2016 r. wstrzymano działalność wydawniczą.

Pierwszą sesję obrad zakończyła Renata Frączek z Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, reprezentująca redakcję czasopisma „PTINT. Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej”. Kwartalnik ten został zainicjowany w 1993 r. Jego tematyka skupia się na informatologii i dziedzinach jej pokrewnych. W latach 1993–2017 było publikowane w formie hybrydowej, a od 2018 r. już tylko w formie elektronicznej.

Po krótkiej przerwie Danuta Szewczyk-Kłós z Biblioteki Głównej Uniwersytetu Opolskiego zaprezentowała „Roczniki Biblioteki Głównej Uniwersytetu Opolskiego”. Celem czasopisma od 1994 r. było umożliwienie bibliotekarzom publikowania prac o charakterze teoretycznym i praktycznym. Skierowane jest ono do bibliotekoznawców i naukowców, którzy zajmują się problematyką polonijną, a także zagadnieniami prasoznawstwa.

Redaktor naczelna Krystyna Hrycyk przedstawiła działalność czasopisma „Biblioterapeuta. Biuletyn Informacyjny Polskiego Towarzystwa Biblioterapeutycznego”, wydawanego w latach 1998–2018 przez Polskie Towarzystwo Biblioterapeutyczne we Wrocławiu. Na jego łamach prezentowano materiały z zakresu interdyscyplinarnej biblioterapii oraz szerzono działalność informacyjną.

Wystąpienie Agnieszki Gołdy i Agnieszki Łakomy-Chłosty z Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach dotyczyło problematyki artykułów publikowanych w kwartalniku „Nowa Biblioteka. Usługi, Technologie Informacyjne i Media”. Analizę przeprowadzono na podstawie słów kluczowych do-

dawanych do każdego z publikowanych tekstów. W latach 1998–2002 do artykułów nie dołączano słów kluczowych, natomiast po wznowieniu działalności w roku 2010 zaczęto zamieszczać słowa kluczowe w języku polskim i angielskim. Na podstawie wyników badań opracowano słownik słów kluczowych (liczący 901 jednostek) z podziałem na 7 kategorii formalnych oraz 8 kategorii rzeczowych. W wyniku badań ustalono, że autorzy artykułów najczęściej etykietują je pięcioma słowami kluczowymi, przy czym ponad 87% z nich użyto dotychczas jedynie raz. Efektem badań jest również wykaz słów kluczowych, mający służyć jako „instrukcja” dla publikujących teksty w kwartalniku.

Działalność czasopisma „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy” przybliżyła w swoim wystąpieniu redaktor naczelna Jolanta Gwóźdź z Instytutu Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Prelegentka zwróciła szczególną uwagę na problematykę poruszaną w czasopiśmie. Przedstawiła analizę ilościową artykułów poświęconych tematom takim jak: zbiory specjalne, zagadnienia związane z bibliotekoznawstwem, architektura i kompetencje informacyjne, czytelnicy, instytucje GLAM, rynek i design książki i wiele innych. W periodyku wydawanym przez Akademię Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach poruszana jest zatem współczesna problematyka informatologii oraz bibliologii.

Profil „Dialogów Bibliotecznych” zaprezentowała redaktor naczelna pisma Anna Marcol. Jest to półrocznik o profilu informacyjno-poradnikowym ogłaszany przez Pedagogiczną Bibliotekę Wojewódzką im. Józefa Lompy w Katowicach. Publikowane w nim materiały dotyczą aktualnych działań podejmowanych przez księżnicę oraz ciekawych wydarzeń związanych z bibliotekarstwem. „Dialogi Biblioteczne”, skierowane przede wszystkim do bibliotekarzy, mają służyć pomocą w wymianie doświadczeń zawodowych.

Ostatni referat, zaprezentowany przez Annę Szemplińską z Instytutu Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego, dotyczył „Przeglądu Biblioterapeutycznego”. Jest to półrocznik wydawany od 2011 r. przez Instytut Psychologii Wydziału Nauk Historycznych i Pedagogicznych Uniwersytetu Wrocławskiego. Na jego łamach publikowane są prace dyplomowe absolwentów Instytutu. Aktualnie, czasopismo ukazuje się w postaci elektronicznej.

Ostatnią część seminarium stanowił panel dyskusyjny, w którym prelegenci i słuchacze wzięli udział w obradach na temat przyszłości czasopism w związku ze zmianami po wprowadzeniu *Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. dotyczącej prawa o szkolnictwie wyższym oraz Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września*

2018 r. w sprawie pomocy *de minimis* w ramach programu „Wsparcie dla czasopism naukowych”. Nowe ustawodawstwo ma zapewnić pracownikom naukowym lepszy rozwój i zmniejszyć liczbę czasopism. Dlatego periodyki wydawane przy małych instytucjach oraz te o charakterze *stricte* regionalnym mają małe szanse na kontynuację, zwłaszcza w porównaniu z czasopismami, które dzięki wsparciu ministerialnemu oraz znalezieniu się w preferencyjnych bazach stały się aktualnie wysoko punktowanymi czasopismami. Z dość burzliwej dyskusji płynie wniosek, że redakcje nie są pewne tego, jaka będzie przyszłość ich pism oraz jak będą wyglądały wprowadzone ustawowo zmiany. Być może będą zmuszone do publikowania tekstów tylko w językach obcych, głównie angielskim, oraz podejmować starania, by być jeszcze lepiej widocznymi w przestrzeni sieciowej.

Tekst wpłynął do redakcji 25 czerwca 2019 r.

